



## GIẢI PHÁP ỨNG DỤNG YẾU TỐ TẠO HÌNH TỪ MẶT NẠ TUỒNG TRUYỀN THỐNG VÀO THIẾT KẾ TRANG PHỤC NỮ THANH NIÊN

**Trần Thị Ứng**

*Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Hưng Yên*

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 16/04/2018

Ngày phân biện đánh giá và sửa chữa: 22/05/2018

Ngày bài báo được duyệt đăng: 25/05/2018

### **Tóm tắt:**

*Trong thiết kế, các tác phẩm nghệ thuật đều được hình thành từ yếu tố tạo hình như: đường nét, mảng khối và màu sắc. Một trong những nghệ thuật sử dụng yếu tố tạo hình phải kể đến là nghệ thuật hóa trang mặt nạ sân khấu tuồng truyền thống. Đã có một số tác giả nghiên cứu về nghệ thuật sân khấu tuồng truyền thống nhưng chưa có tác giả nào nghiên cứu ứng dụng yếu tố tạo hình từ mặt nạ tuồng truyền thống nên trang phục đạo cụ cho nữ thanh niên. Qua nghiên cứu yếu tố tạo hình trên mặt nạ sân khấu tuồng, tác giả đã đưa ra hai phương án sáng tác thống nhất với yếu tố tạo hình mặt nạ tuồng truyền thống, kết hợp hài hòa với phong cách hiện đại, phóng khoáng. Hình thức sắp xếp bố cục đăng đối, đối xứng, trên đó yếu tố tạo hình được thể hiện chủ yếu dùng kỹ thuật ghép vải.*

**Từ khóa:** *Tạo hình, mặt nạ, trang phục, thanh niên nói chung, nữ thanh niên nói chung.*

### **1. Đặt vấn đề**

Trong xu thế thời trang hiện đại nghệ thuật tạo hình là yếu tố quan trọng để cấu thành nên trang phục. Phong cách ăn mặc không chỉ thể hiện trình độ văn hóa của mỗi người mà còn làm giàu cho xã hội trên cả hai phương diện: văn minh và kinh tế.

Nghệ thuật sân khấu tuồng truyền thống nói chung và hóa trang mặt nạ sân khấu tuồng nói riêng là nguồn cảm hứng sáng tác trong định hướng nghệ thuật tạo hình hiện đại trên con đường tiếp thu thành quả văn hóa nhân loại nhưng vẫn phát huy và bảo tồn những giá trị văn hóa truyền thống.

Mặt nạ sân khấu tuồng truyền thống được nhà thiết kế Sĩ Hoàng đưa vào sáng tác trang phục áo dài cách tân cho nữ tuổi từ 25 đến 30. Bộ thiết kế đã mang đến cảm giác mộc mạc, gần gũi, phóng phát chút hiện đại.

Nhà thiết kế Hải Long đã kết hợp mặt nạ tuồng với hiệu ứng pop-art nên trang phục với đầy đặc họa tiết, cho hiệu quả vừa hiện đại, khỏe khoắn, vừa nhấn mạnh yếu tố văn hóa dân tộc.

Yếu tố tạo hình từ mặt nạ tuồng truyền thống được ứng dụng thiết kế trang phục cho nữ thanh niên, qua đó nghiên cứu nâng cao giá trị yếu tố nghệ thuật tạo hình trên trang phục mang phong cách hiện đại phù hợp với sự năng động của giới trẻ, tăng giá trị thẩm mỹ cho người mặc, góp phần làm phong phú thêm những mẫu hình trang trí cho thời trang hiện đại, phát huy và bảo tồn bản sắc văn hóa dân tộc.

### **2. Phương pháp nghiên cứu**

#### **a. Đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi từ 18 đến 25**

Dấu hiệu đặc trưng tâm lý ở độ tuổi 18 đến 25 là khả năng phản ứng với những thay đổi và thích nghi các điều kiện mới. Trong cuộc sống hàng ngày, cần phải đưa ra những quyết định và vượt qua những khó khăn một cách độc lập nhất định. Việc giải quyết các khó khăn mâu thuẫn, các vấn đề nảy sinh trong hoạt động sống một cách tích cực là nền tảng ở lứa tuổi 18 đến 25.

Điểm đặc biệt ở độ tuổi 18 đến 25 là sự biến đổi rất phức tạp của yếu tố xã hội, đòi hỏi con người phải có sự thích ứng về tâm lý với sự biến đổi đó. Thời kỳ đầu tuổi trưởng thành là thời điểm đánh dấu sức khỏe đạt đỉnh điểm. Đến 18 tuổi sự phát triển thể chất của con người đã đạt đến mức hoàn thiện. Đặc biệt, từ 18 đến 25 tuổi sức khỏe con người ở mức cao nhất. Những người ở độ tuổi 18 đến 35 đã khá chín muồi về tâm sinh lý. Do đó ở giai đoạn tuổi trưởng thành có thể tự chủ trong cuộc sống của mình.

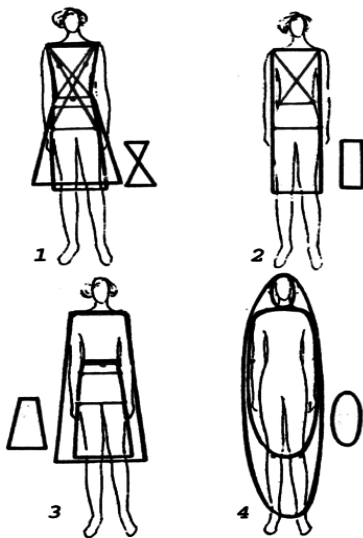
#### **b. Các dạng cơ bản của trang phục nữ**

Trang phục được hình thành từ nhiều yếu tố, trong đó phải kể đến là phom dáng. Trong tác phẩm của họa sĩ thiết kế hầu hết các lĩnh vực thường được xem xét trong trạng thái tĩnh còn trang phục thì lại là một hệ thống động, thường xuyên thay đổi tư thế. Vì vậy, mức độ khối ở trang phục giới hạn bởi khối cơ thể người. Khối trang phục được xem xét ở tư thế tĩnh và động của cơ thể. Hình khối được tổ chức nên trang phục không phải bất biến mà là không gian

xác định lại những trạng thái khác nhau như mở ra, kéo căng hay co hẹp.

Cấu trúc hình khối - không gian của trang phục được xác định bởi sự tương tác giữa không gian với những phần mở của cơ thể như đầu, cổ, tay, chân. Những bộ phận này của cơ thể không thay đổi, còn trang phục thì thay đổi. Trang phục có thể đơn giản, bó, hoặc rộng, có thể những chi tiết phụ thêm như cổ áo, mũ đội đầu mà kiểu dáng của trang phục sẽ tăng thêm sự ảnh hưởng của không gian tới trang phục. Chân, tay và đầu không thay đổi độ dài và rộng, vì thế không gian bao quanh hình dáng có thể ảnh hưởng tới sự cảm nhận chúng. Phân tích sự phát triển kiểu dáng trang phục nữ giới chỉ ra rằng, trang phục các thời kỳ che giấu đi hình dáng cơ thể bằng cách nhấn mạnh cấu trúc đường nét cơ thể theo kiểu này hoặc kiểu khác. Trang phục có nét giống với những hình khối được nghiên cứu đa hình học hóa.

Trong Hình 1 là những kiểu hình khối chữ nhật, hình thang, hình ô van ứng với những kiểu dáng quần áo.



Hình 1. Sự hình thành khối trang phục trên cơ sở cấu trúc cơ thể

### c. Xu hướng thời trang dạo phố Xu hướng thời trang thế giới

Thế giới phát triển với giao lưu văn hóa, kinh tế và xã hội đa chiều, sự tự do và sáng tạo ngày càng không giới hạn. Vì vậy, xu hướng thời trang dạo phố 2018 chủ yếu sử dụng kỹ thuật ghép vải để tạo hình, qua các mảng màu, chất liệu kết hợp với nhau tạo lên một hình ảnh cá tính và năng động. Nhìn chung mỗi mẫu thiết kế mang lại những cảm hứng tươi mới và hấp dẫn dành cho xuân hè 2018. Hầu hết những mẫu thiết kế đều tôn lên khỏe khoắn, tươi trẻ cho người mặc.



Hình 2. Mẫu thiết kế của Roksanda Ilincic [3]

### Xu hướng thời trang ở Việt Nam

Ngày nay nhu cầu làm đẹp của giới trẻ không chỉ còn gói gọn nơi công sở hay ở buổi tiệc sang trọng, mà nhu cầu làm đẹp khi đi chơi, thậm chí là ở nhà được giới trẻ quan tâm hơn. Nắm bắt được nhu cầu đó, Thời trang luôn thay đổi để có phong cách thời trang đi chơi với kiểu dáng trẻ trung, năng động nhưng cũng không kém phần dịu dàng, nữ tính.



Hình 3. Xu hướng thời trang Việt Nam 2018 [4]

### d. Khai thác vẻ đẹp hóa trang mặt nạ sân khấu tuồng truyền thống

Tuồng là một loại hình sân khấu độc đáo của nền nghệ thuật dân tộc. Trong tuồng chứa đựng nhiều nét độc đáo, tuy nhiên việc thờ phụng tuồng vẫn còn nhiều hạn chế do thị hiếu thẩm mỹ đương đại đã thay đổi khiến chúng ta không có đủ thời gian để nhìn nhận, đón đợi những sản phẩm tinh thần độc đáo của dân tộc như tuồng, chèo [1]. Vì thế, tác giả muốn kết hợp trang phục hiện đại với yếu tố tạo hình mặt nạ sân khấu tuồng truyền thống để tôn vinh giá trị nghệ thuật, tạo lên vẻ đẹp độc đáo và mới lạ cho trang phục bằng cách sử dụng ba tông màu chính trong mặt nạ tuồng vào thiết kế đó là màu: đỏ, trắng, đen. Trong đó màu đỏ và đen là hai màu chính xuyên suốt bộ sưu tập.

Thông qua các nhân vật Phàn Diệm; Trịnh Giao Kim; Tạ Ôn Đình; Dương Chấn Tử; Cát Thượng Hùng để làm ý tưởng cho bộ sưu tập thời trang.

STT	Ý tưởng	Nghiên cứu	Ứng dụng	Kỹ thuật thể hiện
1	Hóa trang nhân vật Phan Diệm [2]			Ghép vải, đính cườm
2	Hóa trang nhân vật Trịnh Giảo Kim [2]			Ghép vải, đính cườm
3	Hóa trang nhân vật Tạ Ôn Đình [2]			Ghép vải, đính cườm
4	Hóa trang nhân vật Dương Chân Tử [2]			Ghép vải, đính cườm
5	Hóa trang nhân vật Cát Thượng Hùng [2]			Ghép vải, đính cườm

Hình 4. *Họa tiết nghiên cứu*

**3. Kết quả và bàn luận**

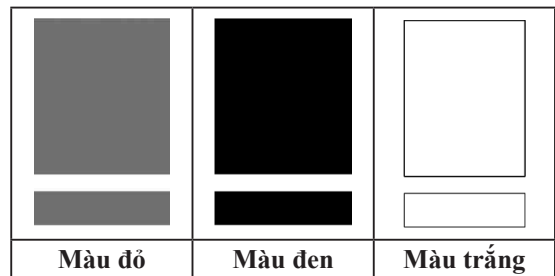
**a. Kết cấu cơ bản và phương án màu của bộ sưu tập**

Kết cấu được xây dựng trên cơ sở kết quả nghiên cứu xu hướng trang phục. Phân tích rõ phom dáng, tỷ lệ, bố cục.



Hình 5. *Kết cấu của bộ sưu tập*

Màu sắc được sử dụng trong bộ sưu tập chủ yếu lấy ba màu cơ bản của mặt nạ sân khấu tuồng là: đỏ - đen - trắng.



Hình 6. *Phương án màu sắc*

**b. Lựa chọn vật liệu**

Vải dệt thoi được sử dụng may các mẫu phác thảo lựa chọn. Là vải với chất liệu bông, Pe/Co pha Spandex. Vải có ưu điểm thoáng khí, có khả năng co giãn, chống nhăn tốt, tạo cảm giác thoải mái, tiện nghi khi sử dụng, phù hợp với trang phục mặc đi chơi.

Vải có độ dày nhất định phù hợp với xuân - hè, khả năng tạo dáng và giữ hình dáng tốt, ít bị

biến dạng. Tính chất của loại vải này phù hợp với hình dáng chung của hệ thống mẫu phác thảo, cho phép dễ dàng vận động, di chuyển.

### c. Hệ thống mẫu phát triển

Trang phục hiện đại thường sử dụng những màu sắc tương phản mạnh và kết cấu bất đối xứng tạo nên một phong cách cá tính, mạnh mẽ nhưng vẫn hài hòa. Xu hướng thời trang ngày càng đa dạng, không gò bó, cứng nhắc như các trang phục

khác. Vì thế, thiết kế trang phục hiện đại dành cho đối tượng nữ giới trưởng thành từ 18 đến 25 tuổi, là những người đã phát triển đầy đủ về thể chất và tư duy. Do vậy, trang phục cần được thiết kế phù hợp để tôn nên nét đẹp hình thể và thỏa mãn nhu cầu làm đẹp.

Qua đó, đề tài đưa ra hai phương án thiết kế với kiểu dáng khác nhau nhưng vẫn tôn được nét đẹp văn hóa hiện đại và hợp với xu hướng thời trang của chủ đề.



Hình 7. Hệ thống mẫu phác thảo phương án 1



Hình 8. Hệ thống mẫu phác thảo phương án 2

### Thực hiện mẫu

#### Mẫu số 1:

Mẫu thiết kế là sự kết hợp tương phản của hai màu trắng – đen. Với đường cắt cúp tạo bố cục đối xứng trên trang phục. Kết hợp các mảng màu đen đắp trên nền trắng tạo hiệu ứng trang trí của nghệ thuật hóa trang mặt nạ sân khấu tuồng lên trang phục. Mẫu thiết kế có dáng ôm sát phần thân trên, xòe phần váy và có đường xẻ ngang đùi tạo cảm giác thoải mái khi di chuyển của người sử dụng. Mẫu được sử dụng chất liệu co giãn, tạo cảm giác dễ chịu nhưng vẫn giữ được phom dáng.

#### Mẫu số 2:

Cũng giống như mẫu thiết kế số 1, sử dụng hai màu tương phản, nhưng là đỏ - đen kết hợp với nhau. Dùng các đường cắt cúp tạo bố cục đăng đối trên trang phục. Kết hợp các mảng màu trắng đắp trên nền đen tạo hiệu ứng đường nét của nghệ thuật hóa trang mặt nạ sân khấu tuồng lên trang phục.

Mẫu thiết kế có dáng ôm sát phần thân trên, xòe phần váy và có đường cắt ngang đùi, chi tiết này mang lại cảm giác thoải mái trong thời tiết xuân - hè còn giúp người mặc khoe được đôi chân thon dài, quyến rũ. Mẫu cũng sử dụng chất liệu hơi co giãn, tạo cảm giác dễ chịu, thoải mái nhưng vẫn giữ được phom dáng.

#### Mẫu số 3:

Mẫu thiết kế áo váy liền, sử dụng gam màu đen - đỏ chủ đạo, kết hợp với đường cắt cúp và mảng trắng tạo yếu tố mảng khối của nghệ thuật hóa trang mặt nạ sân khấu tuồng vào trang phục. Sử dụng chất liệu co giãn, tạo cảm giác cho người sử dụng thoải mái nhưng vẫn giữ được phom dáng.

#### Mẫu số 4:

Kết hợp hai màu đen - trắng. Đường cắt cúp tạo bố cục bất đối xứng. Các mảng màu trắng, đỏ đắp trên nền đen tạo hiệu ứng trang trí của nghệ thuật hóa trang mặt nạ sân khấu tuồng lên trang phục.



				
Mẫu lựa chọn số 1	Mẫu lựa chọn số 2	Mẫu lựa chọn số 3	Mẫu lựa chọn số 4	Mẫu thực

Bộ sưu tập trang phục cho nữ thanh niên trong độ tuổi từ 18 đến 25 đáp ứng được nhu cầu mặc và làm đẹp của đối tượng nữ đi chơi hoặc đi dự các bữa tiệc nhỏ cùng bạn bè. Các mẫu với kiểu dáng đặc biệt góp phần tôn lên sự mạnh mẽ, cá tính và nổi bật trước bạn bè.

Các mẫu thiết kế sử dụng kết cấu, các đường cắt cúp mạnh, khỏe. Kết hợp cùng những tông màu tương phản phù hợp với độ tuổi cũng như hoàn cảnh sử dụng, tạo phong cách mới cho người mặc.

Với hình thức trang trí, cắt cúp kết hợp hài hòa giữa các mảng, nét tạo nên nhịp điệu, bố cục đối xứng là điểm nhấn cho bộ sưu tập, là yếu tố tạo hình trên mặt nạ hóa trang tuồng truyền thống. Được thiết kế hợp lý trên trang phục đảm bảo tính thẩm mỹ và công năng sử dụng.

#### Tài liệu tham khảo

- [1]. Đoàn Thị Tinh. *Hóa trang mặt nạ Tuồng*, NXB Mỹ Thuật, 2014, tr. 7-25.
- [2]. Đoàn Thị Tinh. *Mỹ thuật sân khấu tuồng truyền thống*, NXB Mỹ Thuật, 2017, tr. 103-118
- [3]. <http://fashionwebgraphic.com/aw20182019-trend-forecasting>
- [4]. <http://kenh14.vn/tuan-le-thoi-trang-xuan-he-2018.html>

#### SOLUTION APPLYING PLASTIC ELEMENTS FROM TRADITIONAL THEATRE OPERA MASK INTO COSTUME DESIGN FOR YOUNG GIRLS

#### Abstract:

*In design, the works of art are formed by plastic elements such as: Lines, blacks and colour. One of the arts using plastic elements to be considered is the art of mask make – up in the traditional theatre opera. There have been a number of researchers on traditional theatre opera but none of them does research on applying plastic elements from mask in traditional theatre opera that forms the street costume for young girls, the author set up two pattern – making methods common to mask plastic element of traditional theatre opera. Through researchs on plastic elements of traditional theatre opera mask, combining in harmony with modern, free style, the arrangement of disposition is balanced and symmetrical way of which plastic elements are manifested mainly by cloth joint technique.*

**Keywords:** Plastic, mask, costume, youth, youth girl.

#### 4. Kết luận

Những sáng tác trên tác giả đã khai thác yếu tố tạo hình từ một số mặt nạ của các nhân vật tuồng truyền thống tiêu biểu. Hình thức sắp xếp bố cục đăng đối, đối xứng được thể hiện chủ yếu dùng kỹ thuật ghép vải.

Thông qua bộ sưu tập, tác giả muốn truyền tải thông tin về quá khứ của nghệ thuật hóa trang mặt nạ sân khấu tuồng lên trang phục qua cái nhìn gợi tả, ước lệ từ ba màu: đỏ- trắng- đen.

Hiệu quả mà bộ sưu tập thời trang đạo phở lấy ý tưởng từ yếu tố tạo hình trên mặt nạ tuồng truyền thống một phần tiếp sức cho sự sáng tạo của các nhà thiết kế, một phần khẳng định giá trị của văn hóa dân tộc trong sự vận động và hình thành những giá trị văn hóa mới. Thời trang mang phong cách hiện đại góp phần nâng cao giá trị thẩm mỹ gắn kết với yếu tố bản sắc truyền thống.